

Милан Миловановић

СЕНКА

Милан Миловановић је рођен 9. 8. 1972. године у Новом Саду, где се школовао и где још увек живи успешно скривен иза маске нормалног и обичног човека, оца, супруга, банкарског службеника. Од своје седамнаесте године бави се писањем и своје песме, текстове, есеје и приповетке објављивао је у многим часописима под разним псеудонимима.

До сада је написао следеће драме: *Пробуђен из вечности*, *Терајос*, *Сенка*, *Венџус и Леда*, *Абракxас*, *Конојци* (објавио књижевни клуб “Бранко Миљковић” – Књажевац, 2007), *Туђ животи*, *Вирџуоз*, *Анаџомија једног лудила* (објавио књижевни клуб “Бранко Миљковић” – Књажевац, 2007), *Необични фрагменти обичних животи*, *Ајокалијса* и књигу кратке прозе и дневничких записа *Скривен у огледалу*.

Милан МИЛОВАНОВИЋ

СЕНКА

ЛИЦА

СЕНКА
ЈОВАН
ЖИКА
ДОКТОР
ДАРИНКА
ЂОКА

Догађа се у српској варошици
непосредно пре II светског рата.

I ЧИН

I сцена

У салону некад богаџије куће.

ДОКТОР: Он је луд. Знам да вам је Јован пријатељ, али морам вам рећи да је он потпуно луд.

ЖИКА: Докторе, дајте реците ми шта се то јуче збило, ви то сигурно знате. Јутрос, како сам сишао са воза на све стране бруји о Јовану и некој удовици.

ДОКТОР: Није то обична удовица, толико да вам кажем.

ЖИКА: Не?

ДОКТОР: Не, бога ми.

ЖИКА: Значи истина је да му је она упутила јавну брачну понуду и да ју је он одбио.

ДОКТОР: Није јавну, наравно! Таман посла.

ЖИКА: Како је онда вест процурела? Немогуће да је Жан био индискретан.

ДОКТОР: Жан?

ЖИКА: Да, да. У Паризу су га сви звали Жан... Знате, Јован – Жан, а ја сам био Жика – Жак. Ми смо тамо студирали заједно, знате.

ДОКТОР: А, тако... Значи и ви сте правник?

ЖИКА: Да... Заправо ја сам песник у души који је морао да заврши право. Због породице, разумете? Ето ја правац из Париза у ову селендру, извините на изразу, код мог школског друга. Три године се нисмо видели.

ДОКТОР: О, па ви сте то мало продужили у Паризу после студија, браво.

ЖИКА: Да, да, мислим, не, не, ја сам мало продужио студије. Знате како, чуо сам да је од колевке па до гроба најлепше ђачко доба, па рекох, што да ускраћујем себи.

ДОКТОР: Е, ви млади...

ЖИКА: Него, докторе, кажите ви мени шта се на крају десило са том удовицом. Како су процуреле те информације?

ДОКТОР: Преко њене собарице. Ма, брука једна.

- ЖИКА: Ма ајде, молим вас, зашто брука? Матора удовица намерачила млађаног адвоката и он је одбио. Чудна ми чуда.
- ДОКТОР: Ви баш ништа не знате. Госпођа Јовић је тек прешла двадесету и...
- ЖИКА: А већ удовица?!
- ДОКТОР: Већ.
- ЖИКА: Свака јој част.
- ДОКТОР: И мало је рећи да јој у близини по лепоти нема конкуренције.
- ЖИКА: Зар?
- ДОКТОР: А ни по богатству.
- ЖИКА: Ма, није могуће.
- ДОКТОР: Ма знате ли ви да пред њеном кућом свакодневно у реду стоје просци из Београда, Пеште, Новог Сада, Темишвара, Славоније, Крушевца, Ниша. И то тако од смрти њеног мужа, а, бог да му душу прости, има томе већ више од године?
- ЖИКА: Па то као у каквом роману... Тако лепа... и тако богата.
- ДОКТОР: Збиља, кад вам кажем, по лепоти јој нема равне и једино госпођица Сенка се без срама усуђује уз њено раме стати.
- ЖИКА: Значи да се и пред овом кућом могу срести просци?
- ДОКТОР: *(Накашље се)*
Може, није да није, али ипак не као пред кућом Јовићеве удовице. Кажем, лепотом госпођица Сенка не заостаје много, али не може се рећи да ће се будући муж женидбом обогатити... Може се рећи чак и да га то може коштати. Али интересената свакако има.
- ЖИКА: Старија господа са дубљим џепом, зар не?
- ДОКТОР: *(Ойећ се накашље)*
Може бити да је тако.
- ЖИКА: И значи Жан је одбио такву прилику?
- ДОКТОР: Зато вам и кажем да је луд. Пола Србије би под воз због ње, а он слуга па је неће.
- ЖИКА: Како слуга, молим вас?

- ДОКТОР: Па тако лепо... Ви сте његов пријатељ, а ја пријатељ ове куће, па можемо бити отворени. Баш у то време када је Јован свршио студије, отац госпођице Сенке и мој велики пријатељ газда Ђорђе Милетић, који више од старости није способан за посао, оставио је за собом велику, али презадужену фирму. Сироти Јован је преузео вођење фирме и јадник ради за десеторицу а плаћен је колико и батлер у средњестојећој кући.
- ЖИКА: Имао сам утисак да је све помало другачије. Мислио сам да фирма знатно боље стоји, бар из Жанове приче.
- ДОКТОР: Тако је и било, али знате и сами да се кућа коју сто година градите може за један минут срушити, некад чак и сама од себе. Нешто слично се и овде десило. Наиме, кад се газда – Ђокина госпођа упокојила, он је од туге запоставио посао и за тили час се све окренуло против њега. И тако, кад једном паднете под жрвањ, он вас без милости меље све више и више.
- ЖИКА: Има истине у томе, има... А ви сте, извините на питању, дошли у посету газда – Ђоки?
- ДОКТОР: Не, газда – Ђока је у бањи.
- ЖИКА: А да није неко, не дај боже, болестан?
- ДОКТОР: Не није, хвала богу. Ја сам дошао у посету код госпођице Сенке.
- ЖИКА: А тако. Дакле ви сте један од оних који се не боје штете? А, докторе, докторе, прави сте ђаво.
- ДОКТОР: *(Збуњен)*
Овај...
- ЖИКА: Де, де, не морате се женирати. Ви сте доктор за те докторске ствари, али ја сам доктор за љубавне ствари. Умем ја да намиришим љубав на километар... А колико дуго ви чекате?
- ДОКТОР: Дошао сам непуних десет минута пре вас.
- ЖИКА: Надам се да ће ускоро доћи, јер још мало па ће мрак, а ја још неки смештај морам наћи.
- ДОКТОР: О, па ево их, чујем њен глас!
- У салон уђу Сенка и Јован. Жика је одмах пошао у зајрљај Јовану, а доктор се пресавио љубећи Сенкине руке.*
- ЈОВАН: Ох, опростите, ја вас нисам ни представио. Жико, ово је госпођица Сенка, Сенка ово је мој пријатељ из студентских дана Жика.

- ЖИКА: *(Пољуби је у руку)*
Част ми је упознати вас.
- СЕНКА: Господине Жико, обећајте да ћете нас потанко извести о новостима из Европе.
- ЖИКА: Свакако. Биће ми посебно задовољство.
- СЕНКА: Коначно ће неко унети, бар кроз причу, мало светлости велеграда у ову нашу сиву провинцију... А ви докторе?
- ДОКТОР: Па, ја...
- СЕНКА: Ми смо се договорили за данас? Како ли сам то сметнула са ума? Докторе, будите љубазни па дођите сутра.
(Просјо ља љура ка врајима)
Или још боље прекосутра. Довиђења, довиђења.
(Из љура ља)
Даринка!... Даро!
(Уђе)
Изволите госпођице.
- СЕНКА: Даро, срећо моја, постави још један тањир за вечеру и спреми гостинску собу.
- ДАРИНКА: Разумем, госпођице.
(Изађе)
- ЖИКА: Али, ја...
- СЕНКА: Ни речи више. Нећете ваљда правац из Париза у онај смрдљиви хотел. Није ни ово неки луксуз, али овде сте макар међу својима.
- ЖИКА: Просто не знам како да узвратим на такву љубазност. Од срца вам хвала.
- СЕНКА: Једно хвала неће бити довољно. Рекла сам вам, хоћу све новости из белог света.
- ЖИКА: Госпођице драга, Париз вам је један велики бордел. Тамо вам је провод као нигде на овој кугли. Уметника разних сорти има као плеве и ваљда сам се ја због тога тако и уклопио у тај свет. Ја сам песник у души, знате.
- СЕНКА: О, дивно! Јесте ли шта објавили?
- ЖИКА: Нисам још ништа ни написао, али хоћу, то је сасвим извесно. Кажем, има уметника свакојаких, забава разноразних и блуда и разврата на све стране у том Паризу. Један живот је мало за све чари тог велеграда. Али и то све зависи од човека до човека, јер, видите, ето Јован се, а сигурно вам је и он то причао, није баш у Париз заљубио и није се тако тешко од њега растао као

- ја. Ишао је Јован по Паризу и лево и десно и обилазио и ово и оно, али увек је журио назад својим књигама, јер он је одистински само за науку загрејан. Ма кад би морао бирати између најлепше жене и лоше књиге, тај би вам увек без размишљања књигу одабрао.
- СЕНКА: Истина, Јован вам за провод баш и не мари.
- ЖИКА: А јесте ли ви приметили да он ни не спава?
- СЕНКА: Богами, сад кад сте то рекли, баш ми тако и изгледа.
- ЖИКА: Ето видите, ја не знам да га је икад ико видео да спава. Тај стално нешто чита, истражује, размишља. Ма, замишлите, какав је грех, у таквој метрополи као што је Париз, не лудовати од провода, а он чак ни кад није у стању више да чита оне његове књижуринае, не иде са нама, нити спава, већ остаје сам са собом да медитира и сређује мисли. И за провод и за спавање, две моје омиљене активности, он каже да је то улудо губљење времена.
- ЈОВАН: Чудно је то да мој готово аскетски начин живота наилази на осуду од стране човека који живи као да ни бригае ни памети нема и коме је једини проблем у животу у каквој забави ће потрошити дан.
- ЖИКА: Ево видите, одмах се љути. Тај ни за шалу не зна.
(Кроз смех)
Аскета. Па како да га човек не воли кад је такав, кажите, молим вас.
- СЕНКА: Господине Жико,
(Усџане и сџави руку на Јованово раме)
не дирајте ми мога Јована. Он је моје Сунце и Месец и небо и звезде. Шта бих ја без њега? Да није њега ја можда не бих ни била жива.
- ЈОВАН: Госпођице Сенка, немојте ми давати значај који ја сасвим сигурно немам.
- СЕНКА: Е, Јоване, Јоване... Господо оставићу вас саме, сигурно пуно тема имате за разговор, а ја морам видети шта је са том вечером. (Изађе)
- ЖИКА: (Са њодсмехом)
Месец и звезде, небо и Сунце и облачић и жбунић.
- ЈОВАН: Не буди простак.
- ЖИКА: О – ла – ла!
- ЈОВАН: И зашто ме нападаш пред Сенком?

- ЖИКА: Пријатељу, како ти не умеш са људима. Ја те то као нападам, а у ствари истичем твоје врлине пред газдарицом.
- ЈОВАН: Ја само не желим да помисли да сам чудак каквим си ме представио.
- ЖИКА: А да си чудак – јеси, пријатељу мој. Шта се то догодило јуче?
- ЈОВАН: Кад си пре чуо?
- ЖИКА: Ако је истина то што се прича, онда си стварно чудак.
- ЈОВАН: Жао ми је те јадне жене. Стварно је понижавајуће то што се цео случај прочуо.
- ЖИКА: Мени је жао тебе. Је л' истина да је удовица практично девојчица очаравајуће лепоте?
- ЈОВАН: Може се тако рећи.
- ЖИКА: А је ли истина да се ни по богатству нико из околине не може мерити са њом?
- ЈОВАН: Врло је могуће да је тако. Нисам бројао шта, где и колико има, али...
- ЖИКА: *(Лући се по челу)*
Јој па ти си стварно највећи чудак којег сам икада у животу видео. Ма не чудак, ти си луд, ти си једна будала.
- ЈОВАН: Шта ћу кад је моје срце неће?
- ЖИКА: Јој, не говори више. Срце неће. Само глуп човек игра како му срце ритам удара, а паметан уме своје срце натерати да удара како њему одговара. Уосталом ко каже, да брак мора да подразумева и љубав? Ко каже да не можеш волети ван брака? То је бар проста ствар. Ко данас нема љубавницу? Али, ако је удовица стварно тако лепа, мушко си, зачас би ти њу заволео, а онда ти ни љубавница не треба. Додуше, љубавница увек добро дође.
- ЈОВАН: Али ја...
- ЖИКА: Шта ти? Драже ти је да будеш слуга него господин? И то слуга у кући која не стоји баш најбоље, колико чујем.
- ЈОВАН: Ништа ти не разумеш. Газда – Бока је финансирао моје школовање без обзира што сам ја само син његовог слуге, па ако је он могао тако нешто да уради за мене, зар ја сад треба да му окренем леђа кад му је најтеже?...

А и да није тако, ја бих остао овде и радио макар шта, само да... Ма, узалуд ја причам, јер ти то свакако не би разумео.

ЖИКА: Ето ти га сад, ја сам глуп па не разумем.

ЈОВАН: Ниси глуп него имамо различит поглед на неке ствари.

ЖИКА: Значи, за тебе сам глуп.

ЈОВАН: Остави се тога, боље ми причај како је Париз преживео без мене ове три године.

ЖИКА: Једва је остао на својим ногама. Тешио сам га колико год сам могао, али мислим да он и даље пати због твог одласка.

ЈОВАН: Тако сам и мислио... Причај, шта има ново тамо?

ЖИКА: Свашта... а и ништа, зависи са које стране се посматра.

ЈОВАН: Дај са ове стране са које има свашта.

ЖИКА: Умало да се оженим.

ЈОВАН: Ти?! Не могу да верујем.

ЖИКА: Ни ја... Пријатељу мој, какав је то урнебес био. То је била права ерупција страсти. Зове се Лили. Сликарка, права уметница. О, како сам ја њу волео, ти то не можеш појмити. Кад сам био са њом стихови су само летели из мене, а панталоне су ми спадале саме од себе. Јој, и сад кад помислим на њена набрекла прса и сочне бокове, сва крв из мозга јурне у ... знаш већ.

ЈОВАН: Па, шта би на крају са њом?

ЖИКА: Досадила ми је, брате слатки.

ЈОВАН: Како досадила кад...?

ЖИКА: Лепо, досадила. Толико сам био пијан од љубави, да сам хтео да је оженим, али тргнем се ја једног дана и схватим да ми је досадила. Немој погрешно да ме схватиш, Лили уопште није досадна особа, напротив, једино што је мени досадила.

ЈОВАН: Како је то могуће?

ЖИКА: Из даљине ми се чинила као неосвојива тврђава и кад сам ја на крају успео да је освојим, није било веће среће за мене, али... онда се и она лудо заљубила у мене.

ЈОВАН: И?

ЖИКА: И?... И за тили час нестало је мистерије. Ја кажем а – она каже а, ја пожелим оно – она ми да оно, ја помислим

нешто – она ми створи баш то нешто... Где ја оком – она скоком. Да сам пожелео да умре, она би се убила. И како онда да ми не досади? Кад човеку даш све што имаш, шта ћеш му више?

- ЈОВАН: И колико је идила потрајала?
- ЖИКА: Па, потрајала је... бога ми, целе три... недеље.
- ЈОВАН: Е, вала баш је потрајала. Ето, да сам дочекао да се и ти озбиљно заљубиш. И то је све од новости?
- ЖИКА: То да госпођица Бертран и даље пати за тобом и није нека новост, зар не? Рекла ми је да не одговараш на њена писма.
- ЈОВАН: Нека буде сретна што не волим да пишем писма, јер бих написао писмо њеном оцу, а не њој, па бисмо тад видели како би се провела.
- ЖИКА: Е, па није лепо залудети срце једном тако крхком девојчету, а онда јој леђа окренути и тако је смртно ранити.
- ЈОВАН: Моја савест је чиста, јер јој никаквог повода нисам дао за оно што је она у својој малој глави уобразила.
- ЖИКА: Сигуран си да међу вама ничег није било? Она је о теби говорила са таквом страшћу која не долази само из главе.
- ЈОВАН: Ја јесам сигуран да међу нама ничег није било, али изгледа да ти ниси. Ја сам частан човек коме је стало до свог образа тако да ја не бих урадио ништа недолично, поготово не нешто што би још могло да повреди некога.
- ЖИКА: Ти не би ништа непримерено урадио? Не знам како би окарактерисао оно са госпођом Буше.
- ЈОВАН: То не дирај! Ти савршено добро знаш шта се ту догодило, како и због чега и зато не потежи то. Не поносим се тиме, али ни не осећам неку кривицу због тога. Живот ти некад не дозвољава много да бираш. Некад немаш могућност да изабереш између доброг и лошег, већ ти се нуде два зла.
- ЖИКА: Добро, добро, не буди на крај срца.
- ЈОВАН: Него, реци ми, откуд ти овде? Како то да ниси остао у Паризу?
- ЖИКА: И Париз ми је досадио.

- ЈОВАН: И Париз му је досадио... Шта ћеш сада? Идеш у Београд у очеву фирму?
- ЖИКА: Какав црни Београд?! А за оца нећу радити ни мртав. Не знаш ти какав је то тиранин.
- ЈОВАН: Али то ти не смета да трошиш његове паре.
- ЖИКА: Па отац ми је. Чије паре да трошим ако не његове?
- ЈОВАН: Значи не враћаш се у Београд?
- ЖИКА: Не, остаћу овде.
- ЈОВАН: Овде? Шта ћеш овде?
- ЖИКА: Ту ће бити боља заветрина.
- ЈОВАН: Од чега?
- ЖИКА: Од рата, мој Јоване. Рат се спрема и то увелико.
- ЈОВАН: Шта ће нам још један рат, да ми је знати.? Таман један прегурамо кад ево га још један.
- ЖИКА: Опет се Шваба наоштрио да пороби свет.
- ЈОВАН: А ти у заветрину? Париз ти дојадно, па си у ову селендру дошао да се разонодиш? Да ти ниси скренуо можда?
- ЖИКА: Зашто мислиш да овде не може бити занимљиво? Друже мој, ових дана ћеш ми помоћи да процуњамо по вароши да купим ја себи неку кућицу. Отац ми је дао нешто пара за почетак, а фирму сам, такорећи, већ купио.
- ЈОВАН: Где?! Овде?!
- ЖИКА: Да.
- ЈОВАН: Како, бога ти?! Коју? Овде једва да има пет фирми које још раде.
- ЖИКА: Чућеш, не жури. Све у своје време.
- ЈОВАН: Реци бар чиме се баве?
- ЖИКА: А, то ти не знам рећи.
- ЈОВАН: Како не знаш? Како си онда купио фирму?
- ЖИКА: Носом.
- ЈОВАН: Носом?
- ЖИКА: Намирисао сам огромну зараду.
- ЈОВАН: Ти си тотално скренуо.
- ЖИКА: Видећемо, видећемо.

II сцена

ДАРИНКА: *(Чешиља Сенку)*

Све бих дала да сам упола лепа као ви.

СЕНКА: Лепота с једне стране доноси срећу, а са друге несрећу, па си опет на истом. Шта ће ти лепота? Боље да си богата, јер кад си богата, свима си лепа.

ДАРИНКА: Лако је вама кад сте и богати и леви.

СЕНКА: Ја богата? Не знаш ти шта је богатство.

ДАРИНКА: Не знам шта је богатство, али знам да сте од мене богатији па макар и тврдили да сте најсиромашнији.

СЕНКА: *(Повуче јој руку ка својим усџима и њољуби је)*
Даро, Даро, паметнице моја. Шта бих ја без тебе?

ДАРИНКА: *(Покуша да извуче руку)*

Немојте. Где то има да газдарица љуби руку служавки?

СЕНКА: *(Сџисне јој руку на свој образ)*

Ти си моја најбоља дружбеница, а не служавка. Отац ми је увек говорио да не тражим пријатеље међу онима који раде за нас, јер никад нећу бити сигурна у искреност тог пријатељства, али његов најбољи пријатељ био је његов слуга, Јованов отац. Па ево и ја само вас двоје имам од пријатеља на овом свету, тебе и Јована. Па ја тебе и Јована волим исто колико бих волела сестру и брата да их имам.

ДАРИНКА: Стварно тако мислите?

СЕНКА: *(Усџане и заџрли је)*

Зар сумњаш? Ко зна шта би било са мном и са татицом да немамо тебе и Јована? Ви сте, Даро моја, и руке наше и ноге и очи и душа наша.

ДАРИНКА: Јој, госпођице, како ви лажете, али, свеједно, ја вас безгранично волим.

(Сџидљиво је њољуби, извуче се из заџрљаја и њочне да њосџрема њо соби)

СЕНКА: Даринка, ти сигурно знаш за онај случај са госпођом Јовић и њеном собарицом?

ДАРИНКА: Да, начула сам понешто.

СЕНКА: Прича се да је добрано профитирала изневеривши поверење своје газдарице.

ДАРИНКА: И то сам начула.

- СЕНКА: Видиш ја сам сигурна да има доконих људи који би добро платили да дођу до прљавог веша из наше куће.
- ДАРИНКА: Ова кућа је поштена и у њој нема прљавог веша.
- СЕНКА: Ти добро знаш о чему говорим.
- ДАРИНКА: А, то?
- СЕНКА: То, Даро моја, то.
- ДАРИНКА: Били сте млади... неопрезни.
- СЕНКА: Била сам заљубљена, Даро, знаш ти то добро, заљубљена. И не кајем се због тога без обзира на то колико ме то могло коштати ако би лицемерни моралисти наше вароши за то сазнали. Али није ми ни због мене, ја се бојим како би то утицало на сиротог Мишу, на његов брак, јер, ипак, он је већ био заручен тад кад смо се нас двоје крадомице виђали.
- ДАРИНКА: А зашто кажете да вас није брига шта би било с вама? Када би се сазнало за ту аферу, ваша репутација би била тотално уништена. Љубавна веза пре брака, то је неопростиво. Да сте лопов, или убица, ово друштво би вам лакше прогледало кроз прсте него због тога што нисте девица.
- СЕНКА: Истина. И убицу са више разумевања гледају него девојку која је дозволила себи да се заљуби и да се тој љубави препусти. А зашто?! Зар жена није биће од крви и меса.
- ДАРИНКА: Није, није све док се не уда... Али ни тада не живи за себе, већ за мужа и децу.
- СЕНКА: Суров је ово свет према нама женама, Даро моја.
- ДАРИНКА: А шта ми ту можемо? Нас две не можемо свет променити. Али не брините, ваша тајна код мене је на сигурном. Нема тих пара због којих би издала поверење које сте ми указали, не као слушкињи, већ као пријатељици.
- СЕНКА: Даро моја, новац има чудно дејство на људе и због њега се људи лако одричу и оца и мајке, и образа и поноса.
- ДАРИНКА: Али...
- СЕНКА: Не, ја не сумњам у тебе, срећо моја. Знам да ме ти никад не би издала. Него размишљам ја нешто у свом лудилу, кад би се то прочуло, нико не би хтео да ме ожени, а то би био спас за мене. Ја се ионако не могу удати за човека уз кога бих да проведем живот, па зашто онда и да се удајем?

ДАРИНКА: Због новца.

СЕНКА: *(У очајању)*

Због новца... Отац хоће да ме да доктору. Не да ме да, практично да ме прода да би извукао фирму из дугова. Мислим, доктор је фин чикица, али... како ја да живим са њим?

ДАРИНКА: А више није тако ни фин. То сви кажу. Можда је фин према вама, али...

СЕНКА: Шта то кажу?

ДАРИНКА: Кажу да се скроз променио како је наследио оно силно богатство.

СЕНКА: Ето, па како ја онда да се удам за њега? Ма не за њега, за било кога од ових просаца који су долазили? Па, ни један од њих ме није погледао као човека у очи, сви одреда су ме гледали као кобилу коју ће јахати... ако буду имали довољно новца да плате.

ДАРИНКА: А за кога бисте ви да се удате?

СЕНКА: *(Сидљиво)*

То ти не смем рећи. Не љути се, али његово име ни сама себи не смем наглас изговорити.

ДАРИНКА: Зар је то таква тајна?

СЕНКА: Није тајна, него луда фантазија која се не може остварити.

ДАРИНКА: Да није и он већ заручен?

СЕНКА: Није. И нема потребе ово поредити са оним од пре неколико година, јер оно је било заљубљеност, а ово је... љубав.

ДАРИНКА: А зашто је то онда неостварива фантазија?

СЕНКА: Љубав је једнострана, Даро моја.

ДАРИНКА: А зна ли он за њу?

СЕНКА: Не зна, наравно.

ДАРИНКА: Е, па, онда не можете бити сигурни да је љубав једнострана.

СЕНКА: Сигурна сам да јесте.

ДАРИНКА: Како сад то?

- СЕНКА: Ја знам да ме он воли на неки начин, али убеђена сам да ме не воли као што мушкарац воли жену. И не тражи више ни речи од мене, јер ако још једну прозборим, знаћеш о коме се ради.
- ДАРИНКА: Зар би било тако страшно и ако сазнам о коме се ради? До сада сте ми се увек и о свему поверавали.
- СЕНКА: Јесам, увек сам ти се поверавала, а ти мени никад. Реци ти мени да ли си ти заљубљена.
- ДАРИНКА: Колико год чудно звучало, моја прича је слична вашој. И ја сањам о човеку кога не могу имати, и он мене воли... али не као што бих ја волела.
- СЕНКА: Баш чудно... А ко је он?
- ДАРИНКА: То вам не смем рећи.
- СЕНКА: Па зашто, срећо моја?
- ДАРИНКА: Стид ме је.
- СЕНКА: А знам ли ја њега?
- ДАРИНКА: Знате.
- СЕНКА: Хајде, не мучи ме више, реци ми ко је.
- ДАРИНКА: И ви мене сте на исте муке ставили.
- СЕНКА: Добро, бар ми реци какав је.
- ДАРИНКА: Ах, какав је? Савршен. Млад, леп, паметан, образован, вредан... само сиромашан.
- СЕНКА: Па, мој је баш такав!... Даро, а да нисмо ми у истог...?
- ДАРИНКА: Ма не!
- СЕНКА: Ма и ја кажем не!
- ДАРИНКА: То не може бити.
- СЕНКА: Не, никако.

III сцена

Сјоља се чује ѓрмљавина и ѓљусак кише. Сенка сјава, а Јован се пришуња њеном крвешу и клекне крај њеног узглавља.

ЈОВАН: *(Шајуће)*

Опрости ми на овој дрскости што ти се обраћам као себи равној и што сам се усудио да оскрнавим интиму твоје собе, али ја то морам чинити, јер из мене морају потећи речи које се не усуђујем теби будној рећи, можда из кукавичлука, а можда и због тога што сам и сам свестан да немам права на то што осећам према теби. Знаш да ти у мени видиш брата и да очекујеш од мене да те волим као сестру, али ја сам безочни монструм који те воли, више и од свог живота, али сасвим другачије него што се воли сестра. У мени окуртна звер ровари, кљује и пробада моје срце и ја све мање снаге у свом мозгу имам да се борим против ње. Сваким даном она ме надјачава и паралише целог својим слатким отровом. Исто питање ме успављује и буди: хоћу ли успети преживети још један дан, још једну ноћ без тебе, анђеле мој? Опрости ми и на овим невештим речима недостојним твоје лепоте и добротe, али знаш и сама да ја не умем ни са људима ни са речима... Немам никог другог на овом свету коме сам могао ово рећи и олакшати душу до тебе, једина моја, али сада кад те гледам овако уснулу, волим те још више и терет у души сада је још већи... О, Боже, опрости ми за ово.

(Нагне се над њу и овлаш је ѓољуби, зашћим ојрезно усћане и крене на излазу)

СЕНКА: *(Тргне се из сна)*

Ко је то?

ЈОВАН: *(Сјоји скамењен на вратиима)*

Ја сам.

СЕНКА: Јоване? Нешто се десило?

ЈОВАН: *(Окрене се ка њој)*

Не, ништа се није десило. Све је у реду.

СЕНКА: Уплашила сам се да се татици нешто десило. Он је већ стар и... знаш већ.

ЈОВАН: Хвала богу, није то... Овај... ноћ је хладна за ово доба године, само сам свратио да видим јесте ли покривени и јесу ли Вам прозори затворени.

- СЕНКА: Диван си... Кренуо си негде?
- ЈОВАН: У фирму.
- СЕНКА: Али још ни свануло није.
- ЈОВАН: Пуно посла ме чека.
- СЕНКА: Зар мораш одмах да кренеш? Видиш какво је невреме?
- ЈОВАН: Волео бих да смем остати, али, госпођице моја драга, кад би ваш отац...
- СЕНКА: Мој отац те ионако куди што превише радиш.
- ЈОВАН: Не, ја не бих смео овде сам са вама бити, поготово не у ово глуво доба.
- СЕНКА: А ако те баш лепо замолим да останеш бар неколико минута пошто се ја јако бојим грмљавине?... Затвори врата, молим те.
- ЈОВАН: *(Заћворѝ вратиѝ)*
Али ако ваш отац...?
- СЕНКА: Ма, остави татицу на миру. Ти си један преплашени дечачић... Седи овде.
- ЈОВАН: Где да седнем?
- СЕНКА: Па, овде, поред мене.
- ЈОВАН: На кревет? Али...
- СЕНКА: А ти седи под кревет, или на плафон ако ти се тако више свиђа. Шта си се укочио, као да сам тражила ко зна шта?
(Помери се у кревету и наћрави му месѝа)
Дођи.
- Јован бојажљиво седне на креветѝ и узмува се не знајући шта ће сам са собом.*
- СЕНКА: Реци нешто.
- ЈОВАН: Не знам шта.
- СЕНКА: Немаш ништа да ми кажеш?
- ЈОВАН: *(Збуни се)*
Па, имам... имам, него... овај... не знам шта.
- СЕНКА: Ти онда ћути, само буди ту. Нема на целом овом свету другог човека поред кога бих сад била, па макар ти и немао шта да ми кажеш... Дај ми руку.

- ЈОВАН: Зар од целог света Ви бисте баш моју руку држали? Ви се мени ругате, зар не?
- СЕНКА: Јоване мој, Јоване, кад би ти само знао оно што ти ја не смем рећи.
- ЈОВАН: Мени бар можете све рећи.
- СЕНКА: Не могу, мој Јоване... Татица вечерас долази и само је питање дана кад ће ме удати за доктора, тако да шта год имам да ти кажем, то ће морати остати заувек сахрањено у мени.
- ЈОВАН: Ви га не волите, зар не?... Мислим, доктора не волите?
- СЕНКА: Наравно да га не волим.
- ЈОВАН: Волите неког другог?
- СЕНКА: Јој, не мучи ме Јоване.
- ЈОВАН: Али нећете се противити очевој вољи.
- СЕНКА: Зар имам избора? Ако се не удам за доктора, фирма ће у потпуности банкротирати. Шта ћемо онда сви заједно?
- ЈОВАН: Рекао сам газда – Ђоки да узмемо још један кредит да до краја изведемо онај започети пројекат, а онда не само да ћемо се извући из дугова, него ћемо огроман новац зарадити, али он је изгубио веру у то и не жели више да ризикује даљим задуживањем.
- СЕНКА: Сигурније је да ме прода... Ти не бих волео да се удам за њега?
- ЈОВАН: О, госпођице моја мила, све бих дао да могу да спречим то, али изгледа да ћете ипак морати да удовољите оцу.
- СЕНКА: Јој, Јоване, од свих живих под овим Сунцем, само ти ми ниси смео рећи да то морам учинити, само ти, Јоване мој.
- ЈОВАН: Кад бисте Ви само знали колико бих волео да је све другачије.
- СЕНКА: Е, Јоване мој, да је све другачије.

IV сцена

Бока седи у фојшељи и љуши лулу, а љреко љуша њега докљор се вриљољи на сљолици.

ДОКТОР: Ако ти кажем да мораш да оставиш пушење, то ће бити бар стоти пут да ти то говорим.

БОКА: Стоти ове године, а тек је лето почело. А и што би остављао? Ви доктори појма немате. Кад год сам пробао да оставим, мени се здравствено стање погоршало од нервозе. Онда ми саветујете да оставим масно, љуто, слатко, слано. И шта? Од оних поврћки и травки мени се скроз слоши. Већ два или три пута је срце хтело да ми откаже од бриге хоћу ли од глади скапати. Кад год ме натерате да живим здравим животом, ја дођем до ивице смрти. А и чему живот ако се свега одрекнем? Немој да једеш, пијеш, пушиш – само вас то науче на студијама! Онда, пошаљеш ме у бању да одморим срце, а срце само хоће да искочи и да се врати овде где ми се судбина решава!

ДОКТОР: Немој да се узрујаваш, све ће бити у реду.

БОКА: Ето га опет! Немој да се узрујаваш. Стварно си невероватан. Пусти ме човече да пушим, ако ми се пуши; умрећу овако или онако, али пусти ме бар да умрем срећан.

ДОКТОР: Немој тако, заједно смо у школу пошли, а ти говориш о смрти док је мени женидба на памети.

БОКА: Шта ћеш, такав је живот. Понекад не бирамо сами своју судбину. А кад смо већ код женидбе, да се ми договоримо.

ДОКТОР: Да се договоримо... ако она хоће.

БОКА: Ко ако хоће?

ДОКТОР: Сенка. Мени се чини да она баш нешто неће.

БОКА: О томе немој да бринеш. То је моја брига. Она јесте понекад јогунаста, али послушаће она мене, још ће те и заволети, само тако. Видећеш и сам.

ДОКТОР: Из твојих уста у божије уши.

БОКА: Остави сад бога на миру. Пошто ћеш сад ући у породицу, ред је да ти кажем нешто о мојој фирми којој ће требати твој... којој ће требати твоја помоћ.

- ДОКТОР: Ма то око новца смо се договорили, то није проблем.
- БОКА: Знам, али хоћу да ти појасним нешто око фирме, да не мислиш да је то рупа без дна. Знаш и сам да смо јако добро стајали до неколико година уназад, али машине су застареле, а исто тако и технологија производње. У међувремену, ја сам донео неколико погрешних одлука које су нас много коштале. Дошли смо до дна, али, на нашу срећу чим је Јован преузео ствари у своје руке, кроз мене је опет почела да струји крв. Тај младић је, тако се показало, невероватно способан. Признајем да је и овако зелен много вештији у послу него ја у мојим најбољим данима. Јован је склопио неколико заиста одличних уговора који ће нам у блиској будућности донети изванредан профит... али за то је потребна модернизација наше производње која много кошта, али, понављам то још једном, то ће бити врло исплативо. До сада смо већину посла урадили уз помоћ кредита и још неких маневара које је тај сјајни Јован успео да начини, али фали нам још једна незнатна свота са којом ћемо заокружити тај пројекат. А ту своту очекујемо од тебе, јер данас – сутра ти ћеш постати власник фирме. Наравно да очекујем да Јован буде на челу када је пословна политика у питању, али волео бих да задржим и остале људе који сада раде за нас јер сви су то одреда добри, вредни и поштени радници.
- ДОКТОР: То се подразумева.
- БОКА: Знам да се подразумева сада, али знам и да људи мењају своје мишљење и одлуке преко ноћи, тако да ћемо неки споразум око Јованове позиције у фирми морати и на хартију ставити. Ту ме мораш разумети, јер ако ми је Сенка једно око, Јован је друго.
- ДОКТОР: *(Усџане и ђриђе Ђоки са ђруженом руком)*
Онда, јесмо ли се о свему договорили, пријатељу мој, тасте мој?
- БОКА: *(Усџане и ђружи му руку)*
Јесмо, све смо се договорили, зете мој. Даро, дај да се ово залије!
- ДОКТОР: Али ти не смеш да пијеш.
- БОКА: Ето га опет. Сад си овде као зет, а не као доктор и зато има да ћутиш као бела лала. Јеси разумео?! Даро, дај ону из подрума, Даро!

V сцена

Сенка седи у салону и чииа, а Даринка сва зајайурена ујрчава држећи у руци некакву свеску.

ДАРИНКА: Госпођице, госпођице!

СЕНКА: Даро, па је л' гори негде?!

ДАРИНКА: Гори моје срце од радости!

СЕНКА: Де, де, смири се. Каква те је сад напрасна срећа обузела?

ДАРИНКА: Али он ме воли!

СЕНКА: Ко?

ДАРИНКА: Па он!

СЕНКА: Он?

ДАРИНКА: Па нема ни два дана како сам вам о њему причала!

СЕНКА: А он те воли? Мистериозни младић те воли? То је дивно.

ДАРИНКА: То је сан снова! Јој, боже, ни слутила нисам да он баш у мене може бити заљубљен! Јесам се потајно надала, али и стрепела да то није могуће! Он ме воли, воли, баш мене воли. Госпођице Сенка, он ме воли!

(Скакуће око Сенке и љубака је)

Јој, а само да вам прочитам како он то мене воли. Ово је из његовог дневника.

(Чииа)

Ромињају кроз самоћу речи горке као клетва тихе као молитва. Нити ушију има у којима би се настаниле нити очију у којима би се умиле. Тишини ја причам свечано уз свеће, а хладна рупа је у постељи која уместо тебе са мном бди. Мислим на твоје меке руке које се никад истопити неће у мојим недрима, а бескрајна је мисао кад се у мирној тами расплиће.

(Само ишћо не зайлаче)

Госпођице Сенка, видите ли како оне мене воли а тугује, јадничак, зато што мисли да ја никад нећу бити његова. Лудица једна мала, он баш пати од љубави.

СЕНКА: Како лепе речи. Е, кад би мене тако волео онај кога ја безнадежно волим... И кад би ме и волео, кад би само могла да се препустим тој љубави.

(Загрли Даринку)

О како ти завидим и како сам срећна због тебе.

ДАРИНКА: Јој, госпођице, а тек ја како сам срећна!

СЕНКА: И тако кажеш, дао ти је свој дневник да прочиташ.

ДАРИНКА: А не, сама сам га узела. Знам да то није лепо, али било је јаче од мене. Знате, спремам ја његову собу, а на столу дневник па још отворен. А ја шта ћу? Морала сам да завирим.

СЕНКА: Али како? Собу? Спремала?

ДАРИНКА: Сад вам могу рећи кад знам да и он мене воли – о Јовану се ради.

СЕНКА: О, Јовану? Нашем Јовану?... О, мој боже.
(Падне у фојшељу и бризне и ѿлач)

ДАРИНКА: Госпођице, шта вам је?

ЈОВАН: *(Уђе)*
Шта то би?

ДАРИНКА: *(Полећи му у загрљај)*
Јоване, мој Јоване.

ЈОВАН: Шта ти је?!

ДАРИНКА: Ти не знаш колико сам ја овај час чекала! За њега ја сам живела... целог свог живота.

ЈОВАН: *(Нежно је одгурне од себе и ѓледа је са чуђењем)*
Шта ти је, побогу?!

ДАРИНКА: Журим сада морам за ручак поставити, али већ поподне о свему ћемо причати... насамо.
(У усхићењу истјрчи из салона)

ЈОВАН: *(Виче за њом)*
Шта ти је то у руци?! Да то није...?!
(Са занимањем чучне крај Сенке која неућешно ѿлаче)
Шта се то тако страшно догодило што је вредно Ваших суза?... Не очајавајте, шта год било, може се поправити. Све ће бити у реду, видећете.
(Ухвати је за руку)
Реците, могу ли Вам ја икако помоћи?

СЕНКА: *(Љуби му руку)*
Не можеш ми помоћи, слатки мој Јоване. Нема мени помоћи.

Устјане и без речи изађе остјавивши Јована скамењеног крај фошеље, а у што у салон уђе Жика.

ЖИКА: Шта си се снуждио?

- ЈОВАН: Е, сад ми ништа није јасно.
- ЖИКА: Жене те муче?... Што и ја питам кад су увек жене проблем? А ко ће жене разумети кад су то сасвим необична бића чију ћуд разумом не можеш докучити, пријатељу мој драги. И стога, не вреди се око њих узрујавати.
- ЈОВАН: Шта ће то бити, тек подне а ти већ устао?
- ЖИКА: Чак и овде у овој забити ноћи су превише лепе да би биле преспаване.
- ЈОВАН: Нисам ни сумњао да ћеш ти и овде наћи неку занимацију.
- ЖИКА: Женим се.
- ЈОВАН: Жениш се?! Како сад жениш се?
- ЖИКА: Лепо, женим се.
- ЈОВАН: Е, свашта... Два дана си овде а већ си успео да купиш фирму и да се ожениш? Не могу да верујем.
- ЖИКА: Добро, то за фирму и није тако једноставно, али ово за женидбу је кристално јасно.
- ЈОВАН: Дакле, жениш се... А са ким, бога ти?
- ЖИКА: Са госпођом Јовић.
- ЈОВАН: Са њом?!
- ЖИКА: Са њом. Ти си је одбио, зар не? Не постоји никаква препрека са твоје стране да је ја оженим, зар не?
- ЈОВАН: Наравно да нема.
- ЖИКА: Па шта си се онда избечио на мене?
- ЈОВАН: Ма ништа, извини, само сам изненађен... Откуд то сад одједном.
- ЖИКА: Јесте одједном, али сада је био прави час. Најавим ја посету и она ме прими. Да јој по лепоти нема равне, истина је жива. Попричамо ми један сат, па два и на крају било цела три сата. Свидим се ја њој, то сам лако одлучио, уосталом која је на мој шарм остала равнодушна. И тако изложим ја мој предлог, све онако потанко, и пристаде она већ после кратко размишљања. Шта ће јадна, репутација јој беше у потпуности уништена, па јој ја са својом брачном понудом дошао као кец на десетку. Гледаш ме тако и већ у твојим очима видим питање: где је ту љубав? А ја ти одговарам да за брачну срећу љубав није услов. Љубав је варљива – како дође, тако може да прође, па ако је то једино што

спаја људе у браку, ето невоље. А ако се људи слажу око других ствари, љубав може и касније да дође, и такви бракови су стабилнији од оних љубавничких... А теби пријатељу могу рећи да си сасвим луд што си такву жену одбио. Е, да ми је само знати шта је у теби нашла што јој је мозак тако помутило.

ЈОВАН: На то ти не умем дати одговор, уосталом то је, с обзиром на новонастале околности, сада сасвим небитна ствар, него мене копка једна друга ствар. Наиме, та фирма коју...

ЖИКА: О томе ћемо за вечером. Сад журим на ручак код моје будуће супруге, а вечерас ће се све разјаснити. Газда – Бока се вратио из бање?

ЈОВАН: Јесте.

ЖИКА: Одлично! Биће вечерас овде?

ЈОВАН: Вероватно.

ЖИКА: Онда, до вечерас.

VI сцена

ДАРИНКА: Јоване, срећо моја...

ЈОВАН: Стани! Не прилази ми.

ДАРИНКА: Шта ти је?

ЈОВАН: Прво да разјаснимо две ствари: шта је са тобом одједном и да ли си данас у руци имала неку моју свеску?

ДАРИНКА: Јој, Јоване, чему тај тон, кад смо на корак од среће?

ЈОВАН: Ја видим да си ти већ срећна, само ми није јасно о чему се ради.

ДАРИНКА: Ја знам шта осећаш према мени.

ЈОВАН: Шта ја осећам према теби?

ДАРИНКА: Зашто ме мучиш? Зашто нас обоје мучиш? Те речи које си о мени написао су нешто најлепше што сам ја икада чула.

ЈОВАН: Значи то је ипак била моја свеска.

- ДАРИНКА: Зар је то сад битно? Зашто отежаваш целу ствар? Свеска је стојала на столу отворена и као да ми је сам Бог указао прстом на њу. Судбина је то уредила, мој Јоване, да се ти и ја не патимо више.
- ЈОВАН: Ма каква судбина, шта бунцаш?! Како си могла да читаш туђу интиму?! Да је то урадио неко други, па хајде нек га ђаво носи, него ти за коју бих руку у ватру ставио. То што си уредила је тако гнусно да ја немам речи.
- ДАРИНКА: Али то је сад наша интима. Како можеш да ме тако кудиш кад си ми онакве речи љубави написао?
- ЈОВАН: То нисам теби написао!
- ДАРИНКА: Како?!... Ти се шалиш, Јоване?
- ЈОВАН: Те речи су другој жени намењене. Ни сам не знам како си и зашто помислила да су теби написане.
- ДАРИНКА: То није могуће! Реци ми да то није истина!
- ЈОВАН: Жао ми је ако си погрешно протумачила, али ти то ниси ни смела прочитати.
- ДАРИНКА: То није истина!
- ЈОВАН: Не вичи толико, сви ће те чути.
- ДАРИНКА: Нека чују! Ко ме си то написао?! Због које твоје срце куца?!
- ЈОВАН: То ти не могу рећи.
- ДАРИНКА: Говори! Ја имам права да знам.
- ЈОВАН: Тише, молим те. Направићеш скандал.
- ДАРИНКА: Направићу скандал ако ми не кажеш!
- ЈОВАН: Али шта чеш добити тиме ако ти кажем? Шта ћеш с њеним именом?
- ДАРИНКА: Ништа, само хоћу да знам.
- ЈОВАН: Толике године живимо у истој кући као род рођени и због тога ми мораш обећати да ни на који начин нећеш злоупотребити то што ћу ти рећи у кога сам заљубљен јер она то не сме сазнати, она се мора за другог удати и ништа јој не сме на пут стати.
- ДАРИНКА: Па како је то онда волиш кад је другом гураш у загрљај?

ЈОВАН: Љубав не сме да егзистира по диктату себичлука. Ја јој желим све најбоље, а уз мене јој не може бити добро, ја јој не могу пружити оно што јој треба, па је најбоље да јој ни не стајем на пут.

ДАРИНКА: Ко је она?

ЈОВАН: Госпођица Сенка.

ДАРИНКА: Она?!

ЈОВАН: Тише.

ДАРИНКА: Па по чему је она боља од мене, да ми је знати? Лепша је мало од мене, то знам, али... и другачијег смо порекла и то стоји, али зар је то стварно битно... Зар си ти мислио да би она хтела са тобом? Она воли неког, рекла ми је. И да знаш да она није светица каквом је сматраш, а то ти може потврдити и твој познаник Миша ако у међувремену није постао центлмен.

ЈОВАН: Миша и Сенка?

ДАРИНКА: Прошло је од онда, али време не брише грех, нити га младост оправдава...

II ЧИН

I сцена

У гостинској соби Жика и Даринка полуголи разговарају.

ДАРИНКА: Да сам знала да је овако слатко не бих на вас чекала... Не могу да верујем да сам била толико глупа. Шта сам ја све себи ускратила због морала, а оне које и нису биле тако чедне много су боље од мене прошле. Па је л' то у реду? Е, нећемо више тако.

ЖИКА: *(Исцрљен)*
Колико се да приметити, ти си у мојој постељи завршила као из некакве освете, са пуно горчине.

ДАРИНКА: Оставите се ви тог вашег филозофирања. Пре овог чина и нисте се баш претргли од испитивања шта ћу ја у вашој постељи... А мени је баш то одговарало.

ЖИКА: Је ли? А зашто?

ДАРИНКА: Ето тако. Баш ми је требао неко ко ће то да уради и ништа да не пита. А ви јесте да изгледате као господин али сте и једна свиња. Дакле, прави човек за то што ми је требало. Да сам то урадила с неким паором, тај би раструбио на све стране; прави господин се не би ни упуштао са мном; док ме човек као ви не би одбио, али би га било срамота да било коме каже да се ваљао са собарицом.

ЖИКА: Срећа твоја што сам мека срца па ти ово нећу замерити. И срећа твоја што нисам при снази иначе бих ти још једном показао колика сам ја свиња.

ДАРИНКА: Пуста обећања.

ЖИКА: Види ти ње – тек омирисала, а већ јој се оследило.

ДАРИНКА: Мислила сам да се ви из Париза у бољој форми.

ЖИКА: Ти би да се у једном дану осветиш за све. Несретна љубав, зар не? Твој драги је завршио у туђем загрљају?... Па, да, знао сам ја. Имам ја нос за те ствари... Па, ако је до освете, бићу ти на располагању још неколико дана а онда одлазим из ове куће и женим се.

ДАРИНКА: Да, али и ја идем из ове куће и то, надам се, пре вас.

ЖИКА: Нешто се догодило?... Јован?! Па да, како раније нисам схватио? Шта ви жене у њему налазите, само да ми је знати? А ко је та друга?

ДАРИНКА: Како можете да будете тако немилосрдни?

ЖИКА: Да, опрости, молим те. Дакле, одлазиш одавде? Претпостављам да ће ти требати служба.

ДАРИНКА: Свакако. Без тога не могу да одем а останак би ми био сувише мучан.

ЖИКА: Ја ћу те запослити. Оженићу госпођу Јовић, а она је остала без своје собарице. Ја бих се потрудио да ти се за исти посао много више плати него овде, а и... могла би да се Јовану светиш свакодневно.

ДАРИНКА: Е, и ви сте му неки пријатељ.

ЖИКА: Нема пријатељство ништа са тим. Ако нећу ја, хоће неко други. То је тако у животу. Уосталом, и сама си рекла да сам ја једна свиња. А шта се друго од свиње може очекивати?

ДАРИНКА: Ви и Јовићка... Е, то је да човек не поверује.

ЖИКА: Дакле, договор важи? Ја овде имам још један послић, а онда се заједно можемо преселити.

ДАРИНКА: И у ђаволову кочију бих сада села, само да одем одавде...

(Са сејом)

Кад само помислим каква је идила овде владала и како се све променило кад су се осећања ускомешала и побркала.

II сцена

Бока, Сенка, Јован, Жика и доктор вечерају.

ЖИКА: Вечера је била заиста изврсна. Могу вам рећи да ми је у Паризу највише недостајала домаћа кухиња. Имају и Французи којекаквих гурманлука и само њима својствених специјалитета, али не могу се они поредити са нашем сармом рецимо.

ДОКТОР: То је већ ствар навике, младићу. Тешко је тврдити да је наша кухиња боља од Француске, јер у разним крајевима света Француска је врло цењена док за нашу

нису ни чули. Уосталом ми ни немамо нашу националну кухињу већ смо од околних народа узели најбоље и прогласили то својим.

- БОКА: Ти увек нешто контрираш. Такав си откад си се родио.
- ДОКТОР: Али ја говорим живу истину, било то контрирање или не.
- СЕНКА: Татице, немој се без потребе узрујавати. Вас двојица сте стално у некаквим расправама. Чак и кад вам се мишљења око нечег слажу, један ће обавезно променити став, само зато да бисте могли и око тога да заподенете расправу.
- ЖИКА: *(Усџане и накашље се)*
Извињавам се што прекидам тако интересантну тему, али хтео бих да кажем неколико речи док нисмо сувише одлутали у разговору. Наиме, прво желим да се од срца захвалим на топлом пријему.
- СЕНКА: Јованови пријатељи су у овој кући увек драги гости.
- ЖИКА: Још једном вам се најтоплије захваљујем на госто-примству. Но желео бих да вас упознам са неким чињеницама које вас се врло тичу. Говорићу отворено пошто сте сви ви у неку руку породица. Ево о чему се ради: Јована сам упознао на првој години студија и без обзира на то колико смо различити и по интересовањима и по карактеру, заволео сам га као рођеног брата. И ту прича почиње. Нас двојица земљаци у туђини и природно је да ћемо бити упућени један на другога.
- ДОКТОР: Дрво се на дрво ослања, а човек на човека. То је тако нормално.
- БОКА: Опет он! Па добро, шта се ти сад мешаш? Пусти човека да каже. А кажите, сад кад смо вас већ прекинули, шта се шушка тамо на западу – хоће бити рата?
- ЖИКА: Прича се да хоће. Све води ка томе. Али људи свашта причају. Неки кажу да ће Шваба цео свет покорити, а неки опет да ће црвени судбину света кројити.
- ДОКТОР: Те, да вам кажем да су ти црвени изузетно опасни. Њима ништа није свето и ти су на све спремни.
- СЕНКА: Оставите се политике него пустите господина Жику да каже шта је започео.
(Жику)
Где сте оно стали?

- ДОКТОР: Дрво се на дрво наслања.
- БОКА: Е, баш си дрво.
- ЖИКА: Хтедох рећи да смо се поприлично зближили тамо у белом свету, тако да сам вас у неку руку упознао и заволео кроз Јованову причу. Он вас је тако описао да сам му чак и завидео. Замислите, ја сам му завидео, ја који оба родитеља имам и брата и сестру. И сад кад вас видим, схватам да није претеривао у својој причи.
- ЈОВАН: Јој, Жико, кад ти почнеш нешто да објашњаваш, ти то тако замуљаш да ни онемо који зна шта хоћеш да кажеш, ништа не буде јасно.
- ЖИКА: Ја то све онако детаљно да не будем којим случајем погрешно схваћен.
- ЈОВАН: Ако тако наставиш, по свој прилици никако нећеш бити схваћен.
- ЖИКА: Ради се о томе да сам из Јованове приче упознао и вас, али делимично и прилике у вашој фирми и о његовим плановима како да након студија преброди невоље у које је запало ваше пословање. Газда – Боко, не желим да кривите Јована због његове отворености према мени и поверења које ми је тиме указао.
- БОКА: Не видим зашто бих га кривио због тога што је пријатељу рекао истину о својој породици и свом послу.
- ЖИКА: Ево због чега: неке ствари ми је рекао, али неке и није, па сам ја морао неке ствари да истражим.
- ЈОВАН: Шта да истражиш?
- ЖИКА: Прво да ти кажем да шта год да сам урадио, урадио сам из љубави према теби а не из зле намере.
- БОКА: Пређите на ствар.
- ЖИКА: Сазнао сам да нисте успели да добијете кредите него да сте, да бисте дошли до новца, продали четрдесет и девет посто фирме неком трговцу из Париза.
- СЕНКА: Оче?! Јоване?!
- БОКА: Смири се, кћери моја. Морали смо тако, иначе нам не би било спаса. Морамо бити срећни што смо и овако прошли, јер нису се баш отимали за наше акције.
- ЈОВАН: Не могу да верујем да си ми иза леђа њушкао.

- ЖИКА:** Лош једном понављам да сам то радио из најбоље намере. Али саслушајте шта се на крају догодило. Сад, готово пред сам повратак у домовину, обрео сам се на једном балу где сам упознао тог париског трговца и сувласника ваше фирме. И како сам ја разговорљиве природе, слагала се реч на реч и све ја испитам тог човечуљка. На крају продао ми је тих четрдесет девет посто за још мање пара него што је вама платио. Успаничио се, изгубио веру да ће се фирма извући, па сам му ја дошао као поручен.
- БОКА:** Тако дакле, ми смо сад партнери.
- ЈОВАН:** Ја сам... мало је рећи изненађен.
- ЖИКА:** Знам да сте у шоку, али ако боље размислите, схватићете да ништа не губите него још можете да будете у добитку. У сваком случају, боље је да сувласник фирме будем ја него неки париски рачунџија.
- БОКА:** Слажем се да може бити боље овако, али не мора да значи.
- ЖИКА:** Да да, разумем вашу забринутост, али саслушајте ме до краја. Када сам кретао из Париза размишљао сам да вам понудим да откупим још око десетак посто фирме, јер сам рачунао да ће то бити сасвим довољно новца за оно што сте започели. У том случају фирма би стала на ноге и почела би да доноси профит, што би се и вама као мањинском власнику јако лепо исплатило. Рачунао сам да је за вас и таква варијанта боља него да фирма тотално пропадне. Чак сам размишљао и на то да дам понуду за целу фирму, али сам од те идеје одмах одустао, јер сам претпоставио да ћете тај предлог без размишљања одбити, тако да сам се одлучио за оно прво. Но с обзиром да сам провео овде два дана и схватио да су околности нешто другачије, а ту мислим на скору удају ваше кћери за доктора који је спреман да уложи у фирму, и та моја првобитна идеја је у потпуности беспредметна и сувишна. Свестан сам да ја остајем мањински власник, што мене не задовољава, тако да ја имам један сасвим нови предлог који вам у потпуности може вратити фирму у руке.
- БОКА:** Добро, да чујемо тај ваш предлог.

- ЖИКА: Уз дужно поштовање, тај предлог бих, ако немате ништа против, изложио Јовану у четири ока.
- ДОКТОР: То је нечувено! Не можете ви...!
- БОКА: *(Докџору)*
Ђути! Ко тебе шта пита?
- ДОКТОР: Али ја...
- БОКА: Жениш ли се ти због фирме или због нечег другог?
- ДОКТОР: Ја се женим због љубави, али...
- БОКА: Онда остави нас да водимо рачуна о послу.
- ДОКТОР: Али једног дана моја будућа жена ће бити власник фирме и ја желим да заштитим њене интересе.
- СЕНКА: Зар ви заиста мислите да ћете ви боље заштитити моје интересе од Јована, или бисте само волели да је то истина?
- ДОКТОР: *(Киџији од беса)*
Моја добра воља и најбоља намера не заслужују такав однос према мени.
- ЖИКА: Драги господине, да сам желео да говорим са вама, ја бих то тако и рекао, и зато не видим разлог да се гурате тамо где вам није место.
- БОКА: Немојте му замерити, он то увек тако.
- ДОКТОР: Побогу, Ђоко, ако ме већ ова младеж не поштује бар ти би могао да будеш умеренији у изјавама.
- БОКА: *(Усијане и џоџајџиша докџора џо образу)*
Немој да се узрујаваш, то утиче на здравље. Немој сваког дана да ти исто говорим. Хајдемо ми мало у двориште, вече је предивно. Хајдемо Сенка, злато моје.
- ДОКТОР: Али...
- БОКА: Немој да се нервираш, јер кад је посао у питању, у Јована имам више поверења него у тебе и мене заједно.
- Ђока, Сенка и докџор изађу.*
- ЈОВАН: Јој шта ми ти то радиш? Зар не видиш колико ми ти људи верују, а ти све хоћеш да ми упропастиш?
- ЖИКА: Зашто ја хоћу да ти упропастим?
- ЈОВАН: То се и ја питам. Шпијунираш, купујеш, продајеш, отимаш, поклањаш и све то преко моје грбаче.

- ЖИКА: Чекај, чекај. Само полако и све ће бити добро, а твоја позиција у фирми биће боља него икад.
- ЈОВАН: Какву ли си сад превару смислио?... И шта ти то вири из цепа?
- ЖИКА: *(Пија се по џејовима)*
А то?! Гаће.
(Гурне их назад у џеј)
Ма, замисли молим те. Једно девојче, ћерка неког полупропалог париског банкара, ми је сваког дана сла-ла своје гаћице.
- ЈОВАН: Сваког дана?
- ЖИКА: Сваког дана све док ме није освојила.
- ЈОВАН: А онда?
- ЖИКА: Проблем је у томе што је она мислила да ће то вечно трајати. А шта ја да радим кад ми све брзо досади?
- ЈОВАН: И шта би?
- ЖИКА: Чим сам јој окренуо леђа она је наставила да ми сва-кодневно шаље своје гаћице... али сада прљаве.
- ЈОВАН: А – ја – ја.
- ЖИКА: Ево, види, овде сам два – три дана а већ су ме њене гаће пронашле. Она их је морала послати још пре него што сам ја овде и дошао.
- ЈОВАН: Можда сте истим возом допутовали... ти и њене гаће.
- ЖИКА: Јој, та мала ће ме у гроб отерати.
- ЈОВАН: Тебе?! Тебе ће само драги Бог нацивети... Хајде, кажи ти мени шта си то с нашом фирмом наумио?
- ЖИКА: Искрено речено, ја нисам ни хтео да причам са тобом, него са Сенком, али пошто никако нисам био у прилици да са њом останем насамо, нити сам то могао тражити сад за вечером, ја ћу све теби изложити, а ти ћеш њој.
- ЈОВАН: Зашто ниси могао тражити да са њом насамо разго-вараш уместо са мном?
- ЖИКА: Баш си наиван. Зар не помишљаш која би прва мисао била у глави њеног оца да сам тражио разговор у четири ока са њом?
- ЈОВАН: А твоје намере су, јасно, сасвим другачије.

- ЖИКА: Па... овај... Ево, да кренемо из почетка. Хтео – не хтео, од првог дана нашег познанства слушао сам о Сенки. Говорио си о њој као о сестри али са страшћу љубавника, која је заслуживала пажљивог слушаоца. По сто пута си ми показивао сваку нову фотографију који ти је послала, по сто пута си ми свако њено писмо препричао. Када си отишао, ја сам схватио да ми она коју никад нисам упознао недостаје више него ти, мој пријатељу. Ја сам се заљубио у њу.
- ЈОВАН: Поред свих оних жена у Паризу које си имао, ти се заљубио у Сенку.
- ЖИКА: Не покушавам ни самом себи да објасним, па немој ни ти то од мене очекивати. Последњих година живео сам грозан живот: прљав, бахат, неодговоран, празан и јадан. Имао сам све, а ништа нисам имао. Кад сам срео оног париског трговца, одлучио сам да ћу од њега откупити све ваше акције не питајући за цену, јер ће то бити идеалан повод да дођем овде и проведем неко време са њом у нади да ће се и она заљубити у мене. Али чим сам крочио у ову кућу налетео сам на ову карикатуру од доктора и тада сам прогутао велику кнедлу схвативши да се снови разликују од стварности. С обзиром да је Сенка већ пред удајом, одлучио сам да јој се ни не удварам. А опет после дођем ја до закључка да се она удаје једино због пара, а с обзиром да мени паре и на уши излазе, још једном помислим да јој се понудим, али... онда се тргнем и у глави ми се разбистри. Схватио сам да је волим само зато што ми је страна и далека и зато што није моја. Кад бих једну ноћ провео са њом, мистерије више не би било, а тако ни онога што сам називао љубав. Онда сам и Јовићку упознао и мој воз је у другом смеру кренуо.
- ЈОВАН: Све си ми рекао осим онога због чега смо и започели овај разговор.
- ЖИКА: Све акције ваше фирме које имам даћу јој ако проведе једну ноћ са мном.
- ЈОВАН: Јеси ли ти нормалан?! Шта ти пада на памет?! Шта ти мислиш, да је она курва?!
- ЖИКА: Не дери се као суманут. Ко каже да је она курва? Ја у њој видим богињу а не курву. Курва се, пријатељу мој, не плаћа толико колико сам ја спреман да платим. Она

за једну једину ноћ може да добије оно што се тешко за један радни век може зарадити.

ЈОВАН: Али она није на продају!

ЖИКА: Све је на продају, само је питање коју цену има.

ЈОВАН: Ти имаш погрешно мишљење о њој.

ЖИКА: Не, ти имаш погрешно мишљење о њој. А да је на продају, јесте, а то је доказано тиме што се удаје због пара. Пошто ја већ нисам у прилици да јој овај предлог изложим, ти ћеш то урадити. И видећеш да ће без размишљања пристати јер боље је за исте паре про-вести једну ноћ са младићем него цео живот са старцем. Додуше, цео старчев живот, али свеједно. Пристаће она, видећеш, још ће и певати од среће.

III сцена

Јован седи за столом, пије вино и нешто пише.

ЈОВАН: *(Завори свеску)*

Јоване, ти си једно говно.

(Испије неколико љуљаја вина)

И то знаш какво говно? Ниси ти оно излапело суво говно, не, не – ти си оно млићкаво, пихтијасто, смрдљиво, бескичмено говно.

(Ойеи испије неколико љуљаја)

Кад мало боље размислим, ниси ти, Јоване, никакво говно... ти си, бре, један пролив.

(Испије чашу до краја и нађе још једну)

Е, Јоване, мој Јоване, разочарао си ме као нико до сад. И још пијеш! Срамота те је у огледало да се погледаш и у алкохолу олакшање тражиш... Ти ни не заслужујеш бољу судбину, јер ти си један мрав кога може да очепи у пролазу ко год стигне. Па нек те газе кад си такав. Ни гласа да пустиш, ти безлични створе, док те судбина шамара. Кукавице! Млакоњо!

(Залаче)

И још цмиздриш, црве један љигави?! Од ње направише курву, а ти слиниш!... Али шта да радим?! Шта ми преостаје? Све би било другачије, кад бих само наговештаја било да она осећа нешто према мени, али зашто би она волела мене, мене нулу, мене који сам

нико и ништа?... Овако, с којим правом ја могу да се мешам у њену судбину? Шта ми преостаје осим да у тишини гутам свој бол?

СЕНКА: *(Покуца на врати)*
Јоване, јеси ли ту?

ЈОВАН: *(На брзину обрише лице, поправи одећу и отвори јој врати)*
Госпоћице Сенка, откуда Ви овако касно?

СЕНКА: Смем да уђем?

ЈОВАН: Свакако, изволите.

СЕНКА: У твојој соби је увек некако топло и мирно.
(Седне)

Док си био на студијама, ја сам долазила овде кад год ми је било тешко. Твоја соба је тако пуна душе чак и кад ти ниси у њој. Крадом сам долазила овде кад татица није био код куће, седела сам у овој фотељи и ту налазила неки свој мир. Не љутиш се?

ЈОВАН: Зашто бих? Драго ми је што Вам прија овај кутак. Уосталом, ово је Ваша соба... коју ја користим.

СЕНКА: Ох, ти си тако сурово практичан. Ти си рођен да будеш официр.

ЈОВАН: Нисте у праву. Сви мисле да сам ја чврст, крут, безосећајан, али бар Ви бисте морали знати да ја нисам такав.

СЕНКА: Ах, Јоване, ништа ти ја не знам, ни о себи ни о другима... Јоване, дошла сам да те питам шта је господин Жика предложио. Татица и ја смо врло забринути, јер си одмах после нашег разговора дошао у своју собу и целу кућу намирисио каранфилићем и куваним вином. Шта је то било Јоване? Зар је тако рђав његов предлог?

ЈОВАН: Његов предлог није за Ваше уши.

СЕНКА: Нису моје уши тако fine да не могу свашта чути. Уосталом какав год предлог био, он не може бити грознији од мог евентуалног брака са доктором.

ЈОВАН: Може! Брак са доктором, без обзира колико Вам грозан био, бар част неокаљану оставља, док се за Жикин предлог то не може рећи! Он Вас сматра курвом, последњом уличарком коју може да купи на једну ноћ! О, грозоте!

- СЕНКА: Стишај се, Јоване мој мили. Не падај у ватру без разлога.
- ЈОВАН: Како без разлога? Ја се гнушам такве понуде, а могу мислити како је Вама. Мучно ми је и што сам морао изговорити те речи.
- СЕНКА: Дакле, ако ме буде имао једну ноћ, вратиће нам нашу фирму? Чула сам да постоје мушкарци који су спремни да много плате за топлину женског међуножја, али нисам знала да је неко у стању да плати баш толико колико нуди господин Жика.
- ЈОВАН: Вас као да све то забавља?
- СЕНКА: Није мени до забаве, али ако будем морала да изаберем између два зла, бар ћу се трудити да изаберем мање.
- ЈОВАН: Да ли је могуће да ћете Ви такав нечасан предлог уопште узети у разматрање?! И Ви за мене кажете да сам сурово практичан?!
- СЕНКА: Не само да ћу га узети у разматрање, него, да се ту не пита и мој отац, предлог господина Жике бих без размишљања прихватила.
- ЈОВАН: Не могу да верујем! Нисам ни помишљао да Ви можете бити такви!
- СЕНКА: Јесте, ја сам курва! То хоћеш да кажеш?! Онда мисли о мени тако, немам ништа против, нити очекујем да се ставиш у моју кожу па онда да судиш.
(Зайлаче)
Јесте, Јоване, јесам прљава одвратна курветина.
(Устјане и крене најоље)
- ЈОВАН: (Појрчи за њом и загледа је)
Не говорите то.
(Пољуби је у образ)
- СЕНКА: (Одгурне га од себе)
Зашто ме сад љубиш кад сам ја курва?!
(Изађе)
- ЈОВАН: (Падне на колена и јеца)
Зато што Вас волим.

IV сцена

- БОКА: Биће рата.
- ДОКТОР: Неће.
- БОКА: Контраш.
- ДОКТОР: Нисам ја контраш него ти лепо кажем. Шта си запео за тај рат? Биће рата па биће рата. Је л' би ти волео да се зарати?
- БОКА: Каква су ти то сад питања? Фала богу да не бих волео да се зарати, али хоће.
- ДОКТОР: Ако ће се и заратити неће код нас. Ма кад се удруже... Британци, Французи... и Американци, има да сравне са земљом тог Хитлера. Неће то до нас доћи, видећеш. А и ред је, вала, да и нас један рат промаши.
- БОКА: Е, какав си ти идеалиста. Док се те три силе удруже, Хитлер ће направити ново Римско царство.
- ДОКТОР: Е, ти га баш претера.
- ЖИКА: Ја се слажем са газда – Ђоком. Све су прилике да ће баш тако бити. Многи мудри људи тако говоре. Хитлер се баш окуражио, а они који би сад могли да га поразе, тешко да се могу на време ујединити. Али на концу – конца Руси ће њему доћи главе.
- ДОКТОР: Е, ту се слажемо. Ако до рата и дође, црвени ће њему доћи главе. А ти, Јоване, шта ти кажеш на то?
- ЈОВАН: Другачије бриге мене море. У политику се не разумем па кажем: шта ће бити – биће. Слабо ја ту могу шта променити. Ја се тешко и са мојом судбином носим а камоли да морам још и о судбини света мозгати.
- СЕНКА: Господо, лепо сте проћаскали, али мислим да је време да пређемо на ствар. На моја плећа је бачен терет одлуке која ће умногоме утицати и на фирму и на наше животе. Да имам више времена можда бих и другачије одлучила, а са друге стране драго ми је што немам више времена, јер ово одлучивање ме је ломило до изнемоглости па ми је драго што то није потрајало. Моја одлука се већини од вас неће свидети, али ја не могу другачије поступити. Господине Жико прихватићу вашу понуду.

- БОКА: Па добро, хоћемо ли ми да чујемо о каквом предлогу се ради?
- СЕНКА: Оче, фирма ће поново бити само наша и то је све што је потребно да знаш.
- БОКА: Али ја морам да знам!
- СЕНКА: Али ја ти не могу рећи.
- БОКА: Сенка!... Јоване, ти ћеш ми рећи.
- ЈОВАН: Опростите, али то не могу учинити.
- БОКА: Па то је нека завера!
- СЕНКА: Није никаква завера, татице мој мили, ништа не брини.
- БОКА: Јоване, бар ме умири и реци да ништа лоше није у питању. Реци да ти подржаваш Сенку јер у твој суд верујем.
- ЈОВАН: Не могу рећи да је подржавам, али није на мени било да доносим одлуку.
- БОКА: *(Жики)*
Какво сте то семе у нас посејали?! Какву сте нам то погачу умесили?!
(Сенки)
Чему та мистериозна тајновитост?! О чему се ради?!
Говори, више нема стрљења!
- СЕНКА: Татице, смири се молим те.
- БОКА: Шта год да је, реци ми јер све је боље од ове неизвесности.
- ДОКТОР: Можда не можеш да кажеш оцу, али можеш ли да то повериш свом будућем супругу?
- СЕНКА: Па, ево, стигли смо и до вас, поштовани докторе. Наиме ја вам се захваљујем на брачној понуди која ми ласка али коју не могу прихватити.
- БОКА: Шта?!
- ДОКТОР: Молим?! Боко, шта је сад ово?!
- БОКА: Сенка, ја сам човеку обећао!
- СЕНКА: Татице, ја те до неба волим и поштујем, али ниси ме смео обећавати без мог пристанка.
- ДОКТОР: Ово је нечувено! Да се нећеш можда за овог удати?!
(Покаже на Жику)
О, томе се ради, зар не?!
- СЕНКА: Не ради се о томе, али то свакако није више ваша брига.

- ДОКТОР: Овако ме нико никад није понизио! Ђоко, да имам такву кћер, ја бих се убио, или би њу задавио да ме не брука! Збогом!
(Изађе)
- ЂОКА: (Виче за њим)
Стани, сачекај мало! Све се још може средити! Па, сачекај да се договоримо као људи!
(Сенки)
Па је л' видиш шта ми радиш?! Већ сутра ће нам се смејати цела варош.
- СЕНКА: Нека се смеје. Данас се смеје госпођи Јовић, сутра ће се смејати нама, а прекосутра неком трећем. Па шта? Живот иде даље...
(Жики)
Извините због овог са госпођом Јовић, нисам имала лошу намеру.
- ЖИКА: Знам, знам, не замерам вам. Уосталом то је истина, а од истине не вреди бежати.
- ЂОКА: А зашто од ње бежите кад је ваш предлог у питању?!
- ЖИКА: Драги господине, није на мени да вам кажем.
- ЂОКА: Сенка?
- СЕНКА: Оче, по трећи пут вам кажем не.
- ЂОКА: Нисам могао ни помислити да ћу то од тебе дочекати!
Ђока почне да се љуши, сипежне руке на груди, изљуби сву снагу и падне на под. Сенка и Јован пошрче ка њему, ошкочају му кошуљу и сипану да га хладе и шрскају водом.
- СЕНКА: Татице! Татице, чујеш ме?!
- ЈОВАН: Жико, брзо по доктора!
- ЖИКА: А где?... Не знам... где да га...
- ЈОВАН: Пожури! Шта си се укипио?! Крени према тргу, сигурно није далеко одмакао! И у кафане сврати, вероватно ћеш га тамо наћи.
- ЖИКА: Ево, јурим!
(Испрчи)
- СЕНКА: Јој, татице мој мили! Татице!... Јоване, ја сам га убила.
- ЈОВАН: Не говорите тако. То није истина.
- СЕНКА: Јој, татице мој слатки... Татице!

V сцена

- СЕНКА: Како послови?
- ЈОВАН: Као и обично... Могло би бити и боље.
- СЕНКА: Биће... Шта има ново у фирми?
- ЈОВАН: Сви су тешко поднели газда – Ђокину смрт.
- СЕНКА: Дивни су то људи...
- ЈОВАН: Шта да се ради, живот иде даље.
- СЕНКА: Хтела сам да те питам за савет.
- ЈОВАН: Не устручавајте се.
- СЕНКА: Хоће ли бити довољно што сам четрдесет дана носила црнину? Мислила сам да сутра када будемо на гробљу скинем црнину. Знам да је ред да је носим дуже, али не могу, брате мили. А, опет бојим се шта ће свет рећи.
- ЈОВАН: Понекад Вас не разумем – час Вас свет уопште не интересује, а час Вас једе нервоза због тога шта ће свет мислити... Млади сте и неће Вам ни замерити ако скинете црнину, али и ако замере, баш Вас брига. Ви вашег оца подједнако жалите носили црнину или не, а ако неко то не разуме, Ви не обраћајте пажњу на то. Имате један живот и живите га због себе, а не због других.
- СЕНКА: Мили мој Јоване, шта бих ја без тебе? И кад ме нико на овом тужном свету не разуме ти си увек ту уз мене. Збиља, ти си моје Сунце и моја звезда водила.
- ЈОВАН: Ако је тако, послушајте ме и немојте у недељу удовољити Жики.
- СЕНКА: Немој ме ни подсећати на то. Згрожавам се и од саме помисли на то.
- ЈОВАН: Па онда не чините то.
- СЕНКА: Морам! Ја бих била најсрећнија да не морам... А шта би ти урадио на мом месту? Могу, или да пристанем на срамну понуду твог пријатеља, или да се удам за доктора.
- ЈОВАН: Није он више мој пријатељ... А да сам на Вашем месту одбио бих обојицу.

- СЕНКА: И шта – пустио би да фирма пропадне? Оставио би и себе без посла и примања и све те људе који раде у фирми? Шта би са њима и њиховим породицама? Волела бих и ја да дигнем руке од свега, али не могу. Не могу то да урадим ни због мог татице. Њему дугујем да урадим све што је у мојој моћи да одржим фирму на ногама.
- ЈОВАН: Тако што ћете подићи ваше ноге?
- СЕНКА: Грозно је то што си рекао.
- ЈОВАН: Грозно је то што ћете урадити.
- СЕНКА: Зар мислиш да ја то не знам? И сада ми још и ти отежаваш.
- ЈОВАН: Говорите да у мени налазите брата и пријатеља, а ја то не бих био ако бих Вам говорио неистину.
- СЕНКА: Не треба ми неистина, Јоване, треба ми утеха. Слаба сам и треба ми ослонац, треба ми... Загрли ме, молим те.
- ЈОВАН: *(Загрли је)*
Опростите ми. Дао сам слободу себи да будем груб према Вама. Опростите ми ако можете.
- СЕНКА: Не, не, у праву си све што си рекао. Ти си увек у праву. Шта год да урадиш ја бих ти опростила. Пре ћу теби но себи опростити.
- ЈОВАН: Онда опростите на овом суровом питању: да ли је истина да сте Ви и Миша...?
- СЕНКА: *(Измакне се из њеџовоџ заџрљаја)*
Сазнао си... Он ти је рекао?
- ЈОВАН: Значи истина је... Не, није ми он рекао, не морате њега кривити.
- СЕНКА: Јоване, Јоване, истина је. Сад ћеш ме и због тога прекоревати?
- ЈОВАН: Нећу Вас прекоревати. Питао сам Вас јер сам морао знати.
- СЕНКА: Осећам се као да сам најгора на овом свету. Не могу више ни да дишем од прљавштине која се нахватала на мене, а Бог, уместо да ми понуди могућност да се искупим и очистим, он ме у још већи глиб гура. Ни Бог ме не воли.

- ЈОВАН: Ја Вас волим.
- СЕНКА: Ах, Јоване, некад си у стању да ме згромиш речима, а некад би и највећу лаж изговорио да ме утешиш.
- ЈОВАН: Али...
- СЕНКА: Ево и осмех си ми на лице вратио. Па шта више човек од пријатеља може тражити? Хвала ти, Јоване, хвала ти што постојиш.

VI сцена

Жика седи у салону и разгледа око себе кад се на вратицима појави Јован.

- ЖИКА: О, Јоване, откуда ти?
- ЈОВАН: Хтео сам да попричамо пре него што Сенка дође.
- ЖИКА: Је ли?! Па, хајде, ја сам увек расположен за разговор.
- ЈОВАН: Желим да одеш.
- ЖИКА: Где да одем?
- ЈОВАН: Било где.
- ЖИКА: Шта је са тобом? Не идем ја нигде.
- ЈОВАН: Ја те молим да одустанеш од твоје замисли.
- ЖИКА: Да одустанем и да одем?
- ЈОВАН: Да.
- ЖИКА: Не размишљаш практично. Шта ће бити са фирмом?
- ЈОВАН: То се може и другачије уредити.
- ЖИКА: Како?
- ЈОВАН: Не знам како, али ја те молим као човек и пријатељ да одеш.
- ЖИКА: Бојим се да ниси у позицији да од мене тражиш тако нешто.
- ЈОВАН: Али Сенка то не жели. Какво ће ти задовољство то представљати ако она не жели?
- ЖИКА: То што ја желим да Сенка буде моја, макар на једну ноћ, није ствар моје одлуке или хира, то је опсесија која ме прогања, опсесија која ме и успављује и буди. Ја не могу да се борим против тога, ја не желим да се борим против тога, поготово сада када сам надамак циља... А

ако она стварно то не жели, нека ми то сама каже. Колико сам одлучан у својој намери видиш из тога колико сам спреман да платим. Ово није шала и не можеш ми тек тако рећи да се одрекнем и одем.

ЈОВАН: Ја могу и да ти запретим.

ЖИКА: Чиме?! Воденим пиштољем?!
(Хистерично се смеје)

ЈОВАН: Могу да одем до твоје... веренице и да њој кажем где си и шта радиш, па да видимо како ће се њој то свидети.

ЖИКА: Теби ће да поверује? Али ако и поверује, неће реаговати како ти очекујеш. После свега, ја сам за њу премија, радио ја ово или оно. Уосталом нећеш ти скупити храбрости ни да јој изађеш пред очи.

ЈОВАН: Веруј ми да ћу имати. Имао бих храбрости и да те убијем. Због Сенке бих и убио.

ЖИКА: А ти уби! Ако ти је толико стало ти уби, само немој ту да цвилиш као дечкић којем су отели играчку.

ЈОВАН: Упозоравам те да сам заиста спреман да због ње умрем у тамници.

ЖИКА: Знам ја да је волиш као сестру рођену и да би хтео да је заштитиш, али пусти је да она сама брине о себи. Ако она нешто хоће – хоће, ако неће – неће. Не можеш ти одлучивати уместо ње. Ја сам своју понуду дао и она је пристала, и шта ти сад ту можеш? Хоћеш да ме убијеш? Уби ме ако сам ти ја крив... И престани више да глумиш њеног великог брата, стварно ме нервираш.

ЈОВАН: Све ово што сам ти говорио, нисам ти говорио као њен брат. Пази на себе.
(Изађе)

ЖИКА: Шта?! Него како си ми говорио?! Још ми и претиш?! Само кукавице прете, мој Јоване, а ти си највећа коју сам ја икада видео!

СЕНКА: (Уђе са друже сџирани)
Господине Жико?

ЖИКА: Ох, ви сте. Стигли сте.

СЕНКА: Стигла сам. Чему та вика?

- ЖИКА: Ах, ништа, то Јован и ја тако нешто... Мушка посла, ништа битно... Па, ево, ја по договору... Скинули сте црнину.
- СЕНКА: Јесам.
- ЖИКА: Примећујем да нисте баш најбоље расположени. Сигурно вас туга још није напустила. Можемо ми ово и одложити ако хоћете.
- СЕНКА: Не, сада ћемо завршити са тим.
- ЖИКА: Одлично... Хоћемо у вашу собу?
- СЕНКА: Не овде ћемо.
- ЖИКА: Овде? Па не знам баш... Мало је незгодно овде.
(Ойкойчава кошуљу)
- СЕНКА: Да овде ћемо да завршимо са тим, али не тако како сте ви мислили.
- ЖИКА: Молим?
- СЕНКА: Јуче на гробљу сам од мог покојног оца тражила благослов за ово што ћу учинити. Надам се да сада одозго мало другачије гледа на ствари.
- ЖИКА: Ништа вас не разумем.
- СЕНКА: Ово је
(Пружи му џајир)
предлог купопродајног уговора.
- ЖИКА: *(Узме џајир, гледа у њега и љави лице као да не види ништа што је написано)*
Баш ништа не разумем.
- СЕНКА: Претпостављам да сте схватили да нема ништа од нашег ранијег договора. Предомислила сам се, а на папиру је предлог како да разрешимо целу ситуацију. Желим да вам продам, или тачније уступим свој део фирме јер мислим да је тако најбоље. Мислим да фирма само тако може да опстане.
- ЖИКА: Али...
- СЕНКА: Ни не помишљајте да ме убеђујете да се вратимо на првобитни договор. Размишљајте практично. Преко ноћи постајете власник фирме са дугом традицијом и лепом перспективом и зато треба да испуните два мала услова: да сви запослени остану на својим местима укључујући и Јована, и то на месту на којем је сада, што вам свакако препоручујем, јер без њега нећете успети

да водите послове, а други услов је да на мој рачун уплаћујете пет посто нето профита након сваког шестомесечног обрачуна. Морате признати да су услови за вас више него повољни и да би била лудост одбити такву понуду.

ЖИКА: И ја сам мислио да је лудост одбити оно што сам ја понудио... Зар сам вам толико одвратан, да ни по цену фирме нисте могли да проведете са мном једну једину ноћ?

СЕНКА: Не ради се о томе, већ о томе шта је исправно учинити, а шта не.

ЖИКА: *(Незадовољно клима главом)*
Постоји ли нешто што могу да урадим да се предомислите?

СЕНКА: Не.

ЖИКА: *(После крајко̄ размишљања)*
Онда ћу ја прихватити вашу понуду. Услови су прихватљиви тако да нема потребе за било каквим даљим преговорима.

СЕНКА: *(Пружи му руку)*
Уговори ће бити спремни за потписивање за дан или два.

ЖИКА: Да ли је то ваша коначна одлука?

СЕНКА: Позваћу вас када Јован припреми уговоре.

ЖИКА: Мислим да грешите. Довиђења!

СЕНКА: Довиђења.

VII сцена

СЕНКА: Даро, душо моја, чему тај званичан тон?

ДАРИНКА: Ја одлазим.

СЕНКА: Где одлазиш?

ДАРИНКА: Тешко ми је и немојте ми још ви отежавати... Одлазим. Нећу више радити код вас.

СЕНКА: Шта причаш то, Даро моја лепа?

ДАРИНКА: Не могу више да радим код вас.

СЕНКА: О чему се ради? Је л' плата мала? Шта и питам, знам да је мала. Ево, повећаћемо, само немој да одлазиш.

ДАРИНКА: Радила сам ја за малу плату код вас и била пресрећна што вас имам, јер нема боље газдарице од вас, нити сам имала боље другарице од вас, али...

СЕНКА: Но, реци ми већ једном у чему је проблем и одмах ћемо све исправити. Јесам ли се ја којим случајем о тебе огрешила? Ако јесам, реци ми шта је посреди па да исправимо то ако је могуће.

ДАРИНКА: Нисте ви у питању. Тешко ми је и да вам објасним, али верујте да су околности такве да не могу да останем. Већ сам пронашла нову службу, тако да не бринете за мене, а верујем да ћете се и ви брзо снаћи.

СЕНКА: Даро, па ти збиља одлазиш?!... Даро, срце ми кидаш!

ДАРИНКА: *(Уздржава се да не зајлаче)*
Збогом, госпођице Сенка.
(Изађе)

СЕНКА: Даро! Даро!... Јоване! Јоване, где си?!

(Оде у његову собу)

Па где си сад кад ми требаш? Ти сигурно знаш шта је са Даром.

(Гледа њо соби)

Где су ти ствари, Јоване?! Ви ме заједно напуштате?!

(Кад излази, угледа писмо на његовом столу)

Како лепо пишеш моје име. Све је било скоро савршено, а сад од идиле ништа није остало. Сви сте ме напустили.

(Оћвори коверџу и њочне да чисти бришући сузе)

Најдража моја, анђеле мој, због обичног кукавичлука ово писмо се растаје од Вас уместо мене. Никада нисам умео да се носим са својим осећањима, па тако не умам ни сада. Бежим од Вас, а бежим од себе од оног што осећам према Вама. Ви сте једини разлог мом живљењу, али ја морам отићи у нади да у овом универзуму постоји место на којем Вас нема, јер без Вас ја не умам да живим, али ни уз Вас више не могу издржати, јер више немам ни снаге ни вештине да се претварам да Вас волим братском љубављу какву од мене очекујете.

(Поражено љадне на колена јецајући)

Јоване, Јоване Сунце моје златно, лудо једна глупа.

(Насѣави да чииа)

У последње време, а мислим ту на ситуацију са доктором, дошло је до извесног отрежњења код мене, али срце мозак не слуша и не може да прихвати сурову чињеницу да Бог са Вама има намере другачије од мојих слепих жеља. Толико у мени речи има, које и постоје само зато да Вама буду казане, да би и цео живот био мало да све буду изречене, али сада се саплићу, губе, нестају и не могу се ни у једну реченицу сложити. Одлазим мада знам да се патње одласком до краја живота не могу ослободити, али надам се да ће она временом макар мало постати блажа; а Вама Сенка желим сву срећу овог света и молићу се Богу да Вас не мучи казном којом убија мене. Велики је дар моћи волети некога, али ми смо ипак слабашни створови који чезну да буду и вољени.

(Сѣиска ѿсмо на зруди)

Али ја те волим!... Ти одлазиш, а где ја сад да те нађем?!

Како ја сад да живим без тебе, Јоване мој, око моје?!

(Насѣави да чииа)

Пост скрипtum. Када у Ваше предивне ручице доспе ово невешто написано писмо, претпостављам да ћете већ испунити срамни ултиматум мог бившег пријатеља Жике. Чак и ако Вас савест стегне у своје чељусти и ако Вас стави на тешке муке кајања, знајте да Вас ја нећу осуђивати због оног што сте учинили јер моја љубав према Вама је безусловна и бесконачна. За мене Ви сте, шта год учинили, светица због које бих и живео и умро. Надам се да Вам ова исповест неће бити тешко време за ношење у души, јер то ми свакако није била намера. Воли Вас заувек Ваш Јован. Збогом.

(Поново бризне у ѿлач. Ваѣи ѿсмо у коверѣу и враѣи је на сѣо)

Нема мени више живота без тебе, мој Јоване.

(Изађе)

VIII сцена

Јован сав задихан са кофером у руци уђе у своју соби и одмах оде до столице са кој узме писмо, поцепа га и осипајке зурне у џеј.

ЈОВАН: Добро је, није пронашла писмо. Јоване мој, доста је било тог кукавичлука, бар једном буди човек и у очи јој реци то што имаш. Толико јој бар дугујеш ако је волиш као што тврдиш. Диши дубоко, смири се, наћи је и крени редом, па куд пукло да пукло.

СЕНКА: *(Појави се на вратима собе)*
Јоване?!...

ЈОВАН: Сенка... Ви плачете?

СЕНКА: Плачем.

ЈОВАН: Нешто се десило?

СЕНКА: Десило се.

ЈОВАН: Нешто страшно?

СЕНКА: Да... Јако страшно... Најстрашније што може бити.

ЈОВАН: Па шта то, побогу?!

СЕНКА: Хтео си да одеш од мене и да ме оставиш саму на овом свету, будало једна.
(Пошрчи му у загрљај)